

XV

augusztus 31.

Holtottó szobája az emeleten volt, egy hosszú, kövezett folyosó végén, a tenger felőli oldalon. Az alsó ablaktáblára egy sárkányfű merev sörényzete rajzolt mintát. A zöld kardok fölött ott volt a tenger. A négyszögletes, nem túl magas szoba, melyet végig szorosan összeillesztett, lakkozott fenyő cseréplécek borítottak, gyantaszagot árasztott. A mennyezeten hosszú, szintén lakkozott fenyőgerendák alkották az enyhe lejtésű tető vázát, melyet a sarkokban durván megmunkált támgerendák tartottak. A bútorzat egy alacsony citromfa ágyból, egy meglehetősen nagy, szattyánbőr borítású íróasztalból, egy hasonló stílusú karosszékből meg egy dupla szekrényből állt, melynek tükrében az ablak tükröződött. A padló, mint a többi helyiségben is, köveze volt, de itt apró világossárga rombuszmintával, és felerészt azt is vastag fekete gyapjúszőnyeg takarta. A falakon semmi, se festmény, se fénykép. Alacsony ajtó vezetett a fürdőszobába.

Holtottó megmosakodott és felöltözködött. De nem a pszichiáter-munkaruháját vette fel, hanem testhezálló puha bőrnadrágot, bíbor selyeminget és gesztenyebarna velúrzakót, mely jól illett a nadrág színéhez. Beszíjazta bíborvörös szandálját, és kiment a szobából. A faluba igyekezett, a plébánossal kellett megbeszélnie a vasárnapi istentiszteletet, következésképpen egyszerűen öltözött.

A folyosón megpillantotta Klementinát, ahogy éppen

belépett a szobájába. A szülés óta most kelt fel először, sétált egyet a kertben, onnan jött vissza. Az ajtóból még intett Holtottónak.

Holtottó lement. Angel még aludt. Holtottó nem várta meg a reggelit, kiment a kertbe. A szélben recsegték a rőt ariolalevelek.

A föld kemény volt, mint az azbeszt. Akárcsak tegnap, a kútban forrt a víz, a metszően átlátszó ég egy csepp esővel sem kecsegtetett. Holtottó lement a faluba. Az út másodszorra már nem tűnt olyan hosszúnak.

A múltkor nem látta a templomot, mert a tornya alig emelkedett a szomszédos házak s tanyák fölé. Ahogy ment arrafelé, sokáig a patak mentén kellett haladnia. Nézte a tömör víztömböt, s megborzongott, ha belegondolt, mi mindent rejthet a feszes felszín.

Az út balra fordult, a patak is. A bal parton lévő épületektől nem lehetett látni, mi van a kanyar után.

Ötven méterrel arrébb egyszer csak, jó messze maga előtt, megpillantotta a templomot. A vörös patakban pedig egy mozdulatlan csónakot. Az evezők gazdátlanul lógtak. A csónak orra mögött, melyet hátulról, tompaszögben látott, sötétlő, meghatározhatatlan mozdulokat tevő, emberforma alakot vett észre, s odament megnézni, mi lehet az.

Amikor egyvonalba ért a csónakkal, látta, hogy az emberforma alak a perembe kapaszkodva próbál visszamászni a csónakba. A vörös patak vize gyöngyözve pergett végig a ruháján, de a ruha nem lett vizes. Ahogy felhúzódkodott, feltűnt a feje. A csónak összevissza forgott a rángatástól. Holtottó végre az arcát is megpillantotta, amikor utolsó erőfeszítéssel karját-lábát végre átvette a csónak peremén, majd továbbhengeredett az aljára. Meglehetősen

öreg ember volt. Az arca beesett, a szeme elmosódó kék. Tisztára borotvált arcával, hosszú ősz hajával egyrészt méltóságteljesnek, másrészt együgyűnek tetszett, szája azonban – nyugalmi állapotban – keserű kifejezést adott arcának. Most valami tárgyat tartott a foga közt, de hogy mit, azt Holtottó nem tudta kivenni.

– Valami baj van? – szólította meg Holtottó.

Az öregember feltápászkodott a csónak aljáról, és leült. Kieresztette foga közül azt a valamit.

– Mit mond? – kérdezte.

Előregörnyedve megragadta a két lapátot, és evezni kezdett Holtottó felé. Két-három evezőcsapással a part-hoz irányította a csónakot. Ahogy oldalt odaállt, Holtottó megállapíthatta, hogy a part, mint valami sziklafal, függőlegesen szalad le a vízbe.

– Segíthetek valamiben? – kérdezte Holtottó.

Az ember ránézett. Zsákruhába és rongyokba volt öltözve.

– Maga nem idevalósi? – kérdezte.

– Nem – felelte Holtottó.

– Mert különben nem mondana ilyeneket – jegyezte meg mintegy magának az öregember.

– Bele is fulladhatott volna – mondta Holtottó.

– Csak nem ebbe a vízbe – felelte az ember. – Hol ilyen, hol olyan; néha a fa is elsüllyed benne, máskor meg még a kő is fennmarad rajta; de a testek mindig úsznak, soha nem merülnek el.

– Mi történt? – kérdezte Holtottó. – Kiesett a csónakból?

– Végeztem a munkám – felelte az ember. – A halott dolgokat azért dobják a vízbe, hogy én kihalásszam őket. A fogammal. Ezért fizetnek.

– De hát hálóval is lehetne – mondta Holtottó.

Nyugtalanságféle fogta el, úgy érezte, mintha más bolygóról való lénnnyel beszélne. Effélét persze – persze, persze – gyakran érez az ember.

– A fogammal kell kihalásznom mindent – mondta az ember. – A halott dolgokat meg a rothadó dolgokat. Azért dobják őket ide. Gyakran direkt rothasztják őket, hogy aztán idedobhassák. Nekem meg a fogammal kell kihalásznom. Hogy a számban dögöljenek meg. Hogy bemocskolják az arcomat.

– És sokat fizetnek ezért? – kérdezte Holtottó.

– Adják ezt a csónakot – mondta az ember –, és szégyennel meg arannyal fizetnek.

A „szégyen” szóra Holtottó önkéntelenül hátrahőkölt, amit rögtön meg is bánt. Az ember észrevette a mozdulatot, és mosolygott rajta.

– Van egy házam – folytatta. – Adnak ennem. Adnak aranyat. Sok aranyat. De nem költhetem el. Senki nem hajlandó nekem semmit sem eladni. Van egy házam és sok aranyam, de nekem kell megemésztenem a falu minden szégyenét. Azért fizetnek, hogy helyettük legyen lelkifurdalásom. Mindenért, ami gonoszat vagy istentelenséget cselekszenek. A bűneikért. A vétkeikért. Az öregvásárért. Az állatkínzásért. Az inasokért. És a szemétjükért.

Megállt egy pillanatra.

– De magát ez aligha érdekli – folytatta. – Csak nem szándékozik itt maradni?

Sokáig hallgattak.

– De igen – mondta végül Holtottó. – Itt maradok.

– Akkor olyan lesz, mint a többi – mondta az ember.

– Magának is tiszta lesz a lelkiismerete, és rám fogja önteni a szégyenét. És aranyat ad érte. De az aranyomért semmit sem lesz hajlandó eladni nekem.

- Hogy hívják? – kérdezte Holtottó.
- Dicsőságnak – mondta az ember. – Dicsőságnak hívnak. De ez a csónak neve. Nekem már nincs nevem.
- Még visszajövök... – mondta Holtottó.
- Olyan lesz, mint ők – mondta az ember. – Nem fog szóba állni velem. Csak fizet. És bedobálja nekem a dögeit. Meg a szégyenét.
- De miért csinálja? – kérdezte Holtottó.
Az ember vállat vont.
- Elöttem másvalaki volt – mondta.
- De miért állt a helyére? – faggatta tovább Holtottó.
- Aki jobban szégyelli magát, mint én, az rögtön a helyemre kerül – felelte az ember. – Mindig így viselkedtek ebben a faluban. Nagyon vallásosak. Öntudatosak. Sose furdalja őket a lelkiismeret. De ha valaki elgyengül... Ha fellázad...
- Akkor a Dicsőságra rakják – fejezte be Holtottó. – És maga fellázadt.
- Ó, nem fordul elő olyan gyakran... – mondta az ember. – Lehet, hogy én leszek az utolsó. Az anyám nem idevalósi volt.
Ismét az evezőre görnyedt.
- Dolgoznom kell – mondta. – Vizszontlátásra.
- Vizszontlátásra – mondta Holtottó.
Nézte, ahogy a csónak lassan távolodik tőle a vörösen villódzó vízen, majd folytatta útját. A fészekbe rakott tojáshoz hasonlatos templom már nem volt nagyon messze. Amikor odaért, gyorsan felment a hét lépcsőfokon, és be ment a főkapun. A plébánossal való beszélgetés előtt még meg akarta nézni, milyen belülről a templom.

XVI

Gerendák és szelemenek bonyolult szövedéke tartotta a tojasdad templomhajó palatetőzetét. Szemben, Holtottó előtt ott emelkedett a sötét gránitoltár, zöld szertartási kellékekkel. Jobbra, a két főgerenda közt magaslott a vadonatúj szószék, fehérségét tompították a kitárt spaletták.

Holtottó most látott először efféle fortélyosan épített, tojás alakú templomot, melyben – az utókort semmibe véve – nincsenek kőoszlopok, boltívek, keresztboltívek, támfalak, egyáltalán semmi cicoma. Az érdekesen összeillesztett fa alkatrészek végigkígyóztak a hatalmas falakon, maguk alkották a tartószerkezetet. A nagyobb gerendákba vájt mélyedésekben sejthetően színes szobrok rejtőztek, a szentek, kígyók, szörnyek szemei csillogtak a félhomályban. A hajó belseje teljesen üres volt. Az oltár ultramarin fényben fürdött a fölötte lévő színes üvegablaktól. Ha nincs a színes ablak, teljesen sötét lett volna a templomban. Az oltár két oldalán egy-egy fáklyasor árasztott reszkető világosságot, halvány fényudvarral lyuggatva át a homályt.

A földet a bejárattól az oltárig vastag szalmaréteg borította. Holtottó elindult. Amikor már hozzászokott a szeme a sötétséghez, az oltár mögött jobbra felfedezett egy szürke négyszöget, egy nyitott ajtót, s arrafelé vette útját, gondolva, hogy a sekrestyébe, illetve a paplakba jut.

Belépett az ajtón, és egy hosszúkas, szekrényekkel és mindenféle tárgyakkal teli kis helyiségbe jutott. A végében újabb ajtó. Emberi hangok szűrődtek ki rajta. Holtottó háromszor kopogtatott a fa válaszfalon.

– Bemehetek? – kérdezte halkán.

A beszélgetés megszakadt.

– Jöjjön be – hallotta Holtottó.

A hívásnak engedelmeskedve belépett a második ajtón.

A plébános volt ott, a sekrestyével beszélgetett. Holtottót meglátva mindketten felálltak.

– Jó napot – mondta Holtottó. – A plébános úrhoz van szerencsém?

– Jó napot, uram – mondta a plébános.

Betegesen vézna ember volt, az arca beesett, fekete szeme fölött busa szemöldök sötétlett. Ha beszélt, hosszú karját a mellén keresztbe fonva tartotta. Amikor járkálni kezdett, Holtottó észrevette, hogy kissé húzza a lábát.

– Beszélni szeretnék önnel – mondta Holtottó.

– Beszéljen – felelte a plébános.

– Egy keresztelő ügyében – magyarázta Holtottó.
– Vasárnap lehetne?

– Ez a munkám – mondta a plébános. – Ki-ki végzi a dolgát.

– Hármas ikrek születtek a parti házban – mondta Holtottó. – Joël, Noël és Citroën. Vasárnap estére meg kell lennie.

– Jöjjön el a vasárnapi misére – mondta a plébános.
– Akkor megmondom, hány órákor lesz.

– De én nem szoktam misére járni... – tiltakozott Holtottó.

– Annál inkább – mondta a plébános. – Egy kis kikapcsolódás. Legalább lesz valaki, akinek újdonság lesz, amit prédikálok.

– Én ellene vagyok a vallásnak – mondta Holtottó. – Nem tévesztve szem elől, hogy faluhelyen hasznos lehet.

– Hasznos!... – nevetett gúnyosan a plébános. – A vallás luxus. Ezek a barmok akarnak belőle hasznos dolgot csinálni.

Büszkén kihúzta magát, majd sántikálva és izgatottan fel-alá kezdett járni a helyiségben.

– De én nem engedem – mondta ellentmondást nem tűrő hangon. – Az én vallásom luxus marad!

– Én csak azt akartam hangsúlyozni – magyarázta Holtottó –, hogy falun a plébánosnak mondanivalója lehet az emberek számára. Pallérozhatja a parasztok durva szellemét, rámutathat a hibáikra, fölnyithatja szemüket a túlságosan evilági élet veszélyeire, megfékezheti gonosz ösztöneiket... Nem tudom, van-e tudomása egy bizonyos dologról, ami a faluban történik... Én... hm... most érkeztem ide, és sem a bíró szerepében nem akarok föllépni, se megbotránkoztatni nem kívánom önt olyasvalamin való megütközéssel, amit ön feltehetőleg létezése óta természetesnek tart... ööö... egy plébános például a szószéken állva megbélyegezheti a lopást, elítélheti a fiatalok túl korai szexuális kapcsolatait, hogy a bűn s a kicsapongás ne váljék uralkodóvá egyházkörzetében.

– Egyházközségében – helyesbített a sekrestyés.

– Egyházközségében... – mondta Holtottó. – Hol is tartottam?

– Nem tudom – mondta kurtán a plébános.

– Szóval izé – szánta el magát végre Holtottó –, ez az öregvásár. Ez örület!

– Hol él maga! – kiáltott fel a plébános. – Az öregvásár? Füttyülök az öregvásárra, uram! Ezek az emberek szenved-

nek... s aki itt a földön szenved, az elnyeri helyét a paradicsomban. A szenvedés egyébként önmagában hasznos, engem csakis e szenvedések mibenléte aggaszt. Engem az zavar, hogy nem Istenben szenvednek, uram. Ezek a barmok. Mint már az imént említettem önnek. A vallás csak eszköz számukra. Anyagias barmok...

Beszéd közben fölélénkült, a szeme villámokat szórt.

– Gazdaként jönnek a templomba. Testben és lélekben is gazdaként... És tudja, mit kérnek? Hogy növesszem nagyra a baltácimjüket! A lelki békére pedig szarnak uram! Az megvan nekik! Ott van a Dicsőség! A végsőig harcolni fogok, nem engedek. Nem fogom megnövesztetni a baltacímet. Hála Istennek... hú barátaim vannak. Nem sok, de ők támogatnak.

Gúnyosan felnevetett.

– Jöjjön el vasárnap, majd meglátja... Meglátja, hogyan győzedelmeskedik az anyag az anyagon. Szembesítem önmagukkal ezeket a barmokat... Az ellenállásuk egy még nagyobb ellenállásba fog ütközni... És ebből az ütközésből olyan nyugtalanság születik, ami visszavezeti őket a valláshoz... a luxushoz!... Ahhoz a luxushoz, amit Isten kegyességében felkínált nekik.

– Szóval a keresztlő – szólalt meg Holtottó. – Akkor vasárnap délután lesz?

– A pontos idejét a mise végén mondom meg – ismételte meg a plébános.

– Jó – mondta Holtottó. – Vizontlátásra, plébános úr. Nagyon tetszett a temploma. Érdekes építmény.

– Érdekes – bólintott a plébános szórakozottan, s viszszaült a helyére.

Holtottó ahol bejött, kiment. Enyhe fásultságot érzett.

„Idegesítő Klementina ezzel a sok intéznivalóval – gondolkozott fennhangon. – Jó lesz, ha már felnőtt ez a három kölyök. Meg ez a kötelező mise...”

Esteledett.

„Ez a kötelező mise határozottan felháborító!”

– Felháborító – helyeselt egy fal tetejéről egy fekete macska.

Holtottó odanézett. A macska dorombolni kezdett, és sárga szemét függőleges csíkokkal sávozta be.

– Felháborító – szögezte le Holtottó, miközben letépett egy kerek, henger alakú, puha fűszálat.

Kicsit távolabb visszafordult. Egy darabig nézte a macskát, majd némi habozás után folytatta útját.